

ДЕКЛАРАЦИЯ

от неправителствени организации, бизнес асоциации и експерти по проект 9а „Подкрепа за устойчиво енергийно обновяване на жилищния сграден фонд“ от Националния план за възстановяване и устойчивост

Отговорът на нарастващите цени на енергията е енергийната ефективност

Последният вариант на проекта за енергийна ефективност към Плана за възстановяване и устойчивост дава сигнал за реформа, но все още не предлага подходящите механизми за нейното осъществяване и остава далеч от целите, заложи в обновената Директива за енергийните характеристики на сградите

Според последния вариант на проекта за енергийна ефективност към Националния план за възстановяване и устойчивост, близо 1.2 милиарда лева ще бъдат насочени към саниране на многофамилни жилищни сгради. Подобна инвестиция – и дори по-голяма – е напълно обоснована, тъй като с такива проекти могат да бъдат постигнати съществени **енергийни, екологични, финансови и социално-икономически ефекти**. Именно това е причината тези политики да имат пълната подкрепа на Европейския съюз.

В предходните версии на Проект 9а към НПВУ „Подкрепа за устойчиво енергийно обновяване на жилищния сграден фонд“, преходът към самоучастие от страна на собствениците или отсъстваше напълно, или бе компрометиран от трудно изпълними схеми. Настоящата версия представлява известно подобрене, тъй като предлага първа стъпка за плавно преодоляване на този проблем. За съжаление, продължават да отсъстват механизмите за успешно осъществяване на този преход.

- ✓ Работен пакет 1 продължава познатата досега неефективна практика на 100-процентово безвъзмездно финансиране. За да има смисъл този пакет, очевидно насочен към бързо „усвояване“ на средствата по НПВУ, той следва да е обвързан с **дългосрочна пътна карта**, която да описва процеса на постепенно намаляване на грантовия компонент. Иначе се превръща в поредното „усвояване“ без устойчиви резултати.
- ✓ Работен пакет 2 предлага 80% съфинансиране за кандидатстващите след 01.10.2022. Това е сигнал за намерението да се преодолее досегашната практика и да се осъществи първата стъпка от подобна пътна карта, но в настоящия му вид рискът за неуспех при прилагането му е изключително висок, което ще компрометира всички бъдещи усилия в тази посока.

Основната причина за това е, че отново не е отделен ресурс за ключови елементи за успешното провеждане на политиките за обновяване, като достъпни и ефективни **финансови инструменти**, улесняване процеса на вземане на решения и създаване на механизмите за **участие на сдруженията на собствениците**, налагане на институцията на **специализирания проектен мениджър**, осигуряване на **техническа помощ** за домакинствата, **контрол на качеството**, **мониторинг на резултатите**, **обучение и квалификация**, интензивна **комуникационна кампания**. Не е засегнат въпросът с включването на **уязвимите потребители** и не е определен ресурс за това.

КАКВО МОЖЕМ ДА ОЧАКВАМЕ ПРИ СЕГАШНИТЕ УСЛОВИЯ?

✓ При 66 865 многофамилни жилищни сгради, огромната част от които се нуждаят от обновяване, средствата ще достигнат до едва около 1135. **Над 95% от многофамилните сгради и 100% от еднофамилните няма да имат достъп до никакво финансиране за енергийна ефективност** в обозримо бъдеще, а мнозинството от гражданите ще продължават да плащат за обновяването на имотите на малцина. Това поражда чувство за несправедливост и отрицателно отношение към процеса на обновяването, вместо да го стимулира.

✓ В най-добрия случай към средата на 2026 г. ще бъде постигната не повече от една трета от заложената национална цел за 2030 г. Остава неясно как ще се осигури необходимият ресурс за изпълнение на останалите две трети.

✓ Въвеждането на принцип на съфинансиране за част от сградите без осигуряване на паралелен механизъм за подкрепа на самоучастието и включването на уязвимите домакинства го обрича на неуспех.

✓ Гражданите продължават да бъдат заблуждавани, че някой ден средствата ще стигнат и до тях. Със 100% и дори с 80% безвъзмездно финансиране това просто няма как да стане: при днешните цени, само за многофамилните сгради са необходими над 50 милиарда лева. С текущия темп на обновяване ще ни трябват и поне 200 години.

КАКВО ТРЯБВА ДА НАПРАВИМ?

Единственият начин обновяването да стигне до повече хора е **да се намали субсидията и да се даде възможност за допълващи инвестиции от страна на собствениците чрез подходящи финансови и технически инструменти**. Това се признава от всички, но все още никой няма политическата воля и отговорност да го обяви публично. В същото време проучванията показват, че мнозинството от гражданите са склонни да инвестират в обновяване на жилищата си, стига да бъдат подкрепени с техническа и финансова помощ.

Безвъзмездното финансиране на проекти с доказана рентабилност представлява **необосновано разхищение на публични средства** и точно заради това „програмата за саниране“ незаслужено се превърна в синоним на неефективна и податлива на корупционни практики политика. За да не се допусне подобно публично компрометиране и на следващите програми за енергийна ефективност, долуподписаните организации препотвърждават настояването си в проекта „Енергийна ефективност в сградния фонд“ да се въведат промени, които да осигурят:

1. Изпълнение на проекти за **цялостно сградно обновяване** с включени мерки по сградната обвивка и сградните системи и приоритетно използване на възобновяема енергия

2. Въвеждане на задължително изискване за постигане на **разходно оптимални равнища на енергийна ефективност в целия жизнен цикъл** на енергоспестяващите мерки, с цел постигане на резултати, максимално близки до определението за почти нулево-енергийна сграда.

3. Преминаване към модел на **финансиране с постепенно увеличаване на самоучастието** на собствениците на сградите, в т.ч. използване на публичните ресурси за разработване на финансови и данъчни инструменти, с които да се насърчава все по-голямо самоучастие и постигане на все по-високи енергийни спестявания и екологични ефекти.

4. Осигуряване на паралелни и независими от програмата **финансови механизми** за безлихвено или нисколихвено дългосрочно кредитиране на самоучастието на собствениците чрез съществуващите специализирани фондове и частни финансови институции, които да позволят привличането на значителен частен капитал за обновяването на сградния фонд.

5. Активно прилагане на заложените в Закона за енергийната ефективност схеми за насърчаване, в т.ч. **договори с гарантиран резултат и удостоверения за енергийни спестявания**, както и на нови инструменти, заложен в Дългосрочната национална стратегия за обновяване, като зелени ипотечи, общински гаранционни фондове, финансиране чрез сметките и местните данъци.

6. Разработване на механизми за включване на **уязвимите домакинства** в програмите за енергийна ефективност.

7. Разработване на промени в ЗУЕС, които да подпомогнат функционирането на **асоциациите на собственици** в качеството им на легитимни представители на многофамилните сгради в техните отговорности за управлението, поддръжката и цялостното сградно обновяване.

8. Въвеждане на **професионално управление** на жилищните сгради за качествено поддържане и стимулиране на участието на собствениците в обновяването на сградите

9. Постепенно преминаване на **управлението на проектите** от общините към асоциации на собственици и **специализирани проектни мениджъри**.

10. Приложение на системи за **контрол на качеството и мониторинг на резултатите** на всички етапи от инвестиционния процес с активното участие на собствениците на сградите.

11. Подкрепа на мерки за **интензивно обучение** на участващите в инвестиционния процес, включително по отношение на дигитализацията и управлението на проектите.

12. Създаване на **електронен регистър** за дигитални сградни дневници за по-добро планиране, подбор на бенефициентите и отчитане на резултатите от изпълнението на проектите

13. Провеждане на **комуникационна кампания** за разясняване на многобройните ползи от енергийната ефективност за домакинствата.

За много от горепосочените мерки не е необходимо да се чака одобрението на НПВУ от ЕК, а може и трябва да стартират веднага, за да се подготвят условията за навременното започване на реформите и изпълнението на инвестициите, предвидени в плана.

С цел преодоляването на посочените недостатъци и реализирането на предложените решения, отново заявяваме своята готовност за **незабавно съдействие както за доработването на проект 9а към НПВУ**, така и на разработването на предложените от нас мерки.

Призоваваме ангажираните институции да се запознаят със становищата ни по Плана към този момент, публикувани в рамките на проведените обществени консултации и/или изпратени по официалните комуникационни канали на отговорните институции.

Вярваме, че българското общество все още може да се възползва оптимално от тази уникална възможност за ускорено, но устойчиво развитие на политиките за енергийна ефективност, и ще продължаваме да правим всичко по силите си това действително да се случи.

От името на: Център за енергийна ефективност ЕнЕфект
БАИС – Българска асоциация за изолации в строителството
БГФМА – Българска фасилити мениджмънт асоциация
Хабитат България – Фондация „Подслон за човечеството”
Екологично сдружение „За Земята“
Алианс за енергийна ефективност
ФИАБЦИ България
САС Център за устойчиви жилища
Еконолер България
Сдружение „Институт Кръгова Икономика“
Проф. д-р арх. Георги Георгиев, ръководител на Департамент „Архитектура“, НБУ
СНЦ „Асоциация на дружествата, управляващи етажна собственост“ (АДУЕС)
АРИР-Стара Загора

София, 20 декември 2021 г.

За допълнителна информация:

Драгомир Цанев, изп. директор на ЕнЕфект | 02 963 17 14 | 0882 493 110 | dtzanev@eneffect.bg

Йордан Николов, изп. директор на БАИС | 0888 915 853 | bais.bg@gmail.com

Цветана Наньова, зам.-председател на УС на БГФМА | +359878267007 | tzveta.naniova@bacc-jsc.org

Иван Велков, президент, ФИАБЦИ България, вице-президент, Съвет на експертите на Международната федерация за недвижими имоти – ФИАБЦИ, i.velkov@icloud.com | 0888 806 316

Хабитат България – Минчо Бенов, национален директор, benov@hfh.bg и Ася Добруджалиева, мениджър проекти, dobrudjalieva@hfh.bg | 0897 899 966

Радостина Славкова, Екологично сдружение „За Земята“ | r.slavkova@zazemiata.org | 0899 670 416

Светослав Стойков, Институт Кръгова Икономика | svetoslav.stoykov@iki.bg | 0895 407 171

Кирил Райчев, Алианс за енергийна ефективност | kiril_raytchev@hotmail.com | 0888 615 358

Марко Марков, Еконолер България | mmarkov@econoler.com | 0887 933 118

Елеонора Гайдарова, председател на УС на САС Център за устойчиви жилища | 0888 445 266 | cac.unionbg@gmail.com

Валери Савов, СНЦ „Асоциация на дружествата, управляващи етажна собственост“ | 0897519596 | valeri.savov@vhodmanager.com

Румяна Грозева, Агенция за регионално икономическо развитие - Стара Загора | 042 60 50 07 | rumyana@szeda.eu

Лабмро Попов, АДУЕС | popov@obrazcov.bg | 0885 880 770